27/3 - Tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond - 12 februari 1972

HUMANIST

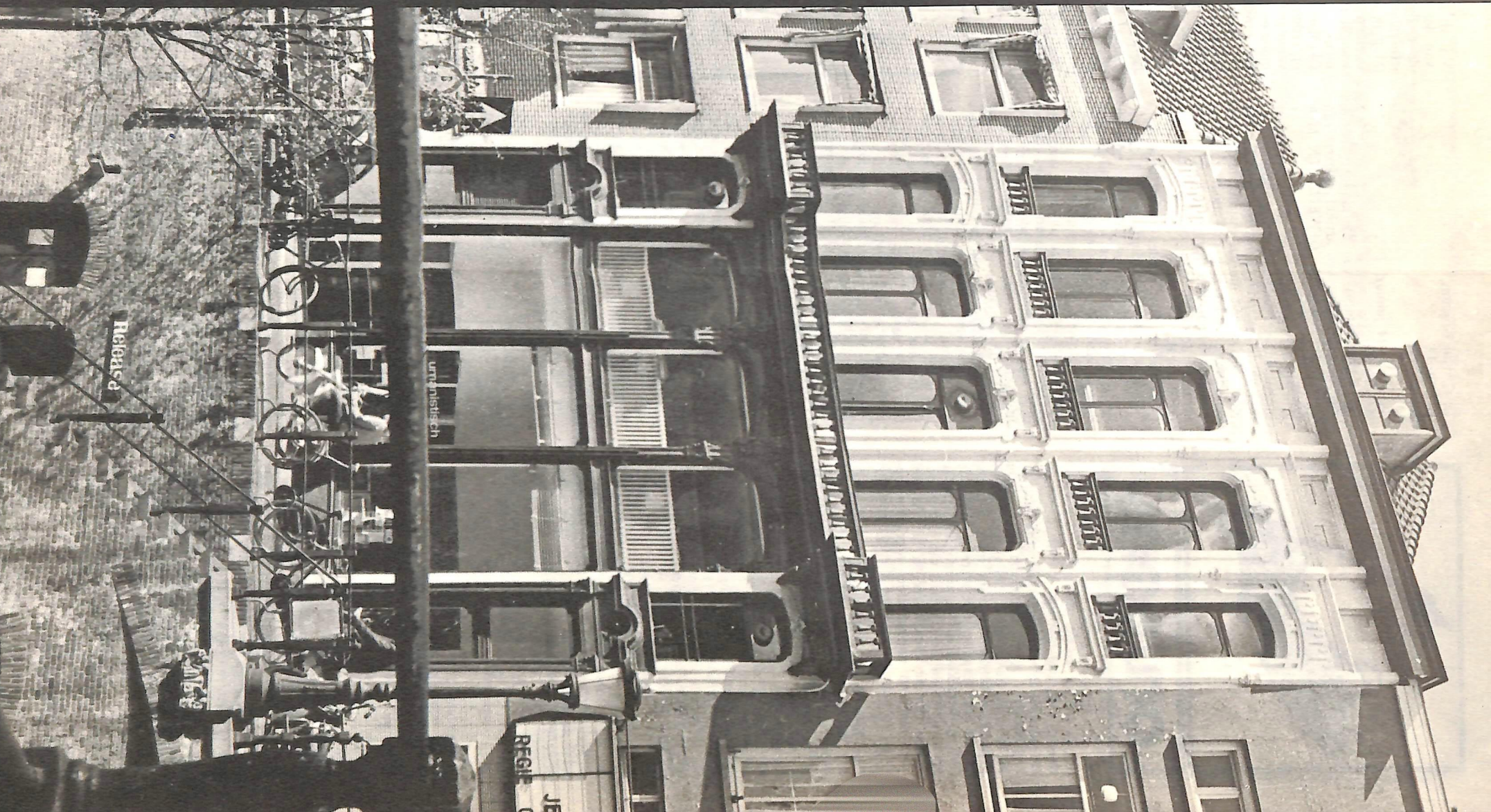

Geweten en redelijkheid

De dienstweigeraars nieuwe stijl, die de legitimiteit niet erkennen van de *heersende* (nou ja, heersende... en zich overigens permanent wijzigende, want leven wij niet in een snel veranderende wereld?) *orde, de* (uiterst betrekkelijke) *soevereiniteit van de staat, de stand (lees:* graad van zelfvernietiging) *van de demokratie* en het (vrijwel door niemand nagestreefde) *algemeen belang,* verdienen ons aller diepste medelijden.

Elke bete broods, elk kleed, elk dek of dak dat zij zich door arbeid in onze samenleving verwerven, heeft hen door deze zelfde arbeid gemaakt tot mede-instandhouders van deze zelfde, in hun ogen zo verwerpelijke, samenleving. Ons gevoel van medeleven dient speciaal uit te gaan naar diegenen onder hen die zo konsekwent zijn om hun aanwezigheid binnen de grenzen van onze kultuurkring te verwisselen tegen die in een in hun ogen meer legitieme en rechtvaardiger maatschappelijke orde.

En wij durven nauwelijks te denken aan hen, wie dit niet zou gelukken... Maar zij behoeven gelukkig de uiterste konsekwenties hiervan niet te trekken: bij terugkeer van hun Odyssee zullen zij, zoals destijds de verloren zoon, naar wij hopen genezen, maar in ieder geval liefdevol weer worden ontvangen, zowel in werkplaats als krijgsmacht.

P. H. v. Terwisga, Doetinchem

In *Humanist* van 8 jan. jl. las ik 't stukje van de heer P. Spigt betreffende gewetensbezwaren tegen militaire dienst.

Persoonlijk vind ik militaire dienst een afschuwelijke plicht, maar desondanks toch een plicht als het gaat om hoge geestelijke waarden of mensen te *verdedigen* of te *beschermen* tegen vernietiging door woest geweld en onrecht.

Als echter iemand wegens geldige redenen vrijstelling krijgt van militaire dienst, vind ik 't eigenlijk wel billijk dat hij een vervangende dienst moet vervullen „zwaarder in tijdsruimte" zoals er staat. Want die persoon heeft m.i. niet 't dreigende gevaar van dood of zware verminking in 't vooruitzicht, afgezien van de geestelijke moeilijkheden die hij moet doorstaan. Er komt een soort evenwicht wat ik billijk vind tegenover hem die wèl zijn militaire plicht vervult.

D. Ubbels-v. d. Sluis, Kollum

G. C. van Gorcum,
Galerij 44,
Amstelveen.

maandag 24 januari 1972.

In de HUMANIST van 22 januari heb ik met belangstelling het artikel gelezen van Gerard M. Faddegon, *'GEWETEN EN MORAAL'.*

Zijn bewering, dat ten 1e het geweten inderdaad iets anders is dan moraal, kan ik gedeeltelijk onderschrijven. Ten 2e, dat ieder, die er een moraal op na houdt, ook een geweten, dat zich niet door zijn moraal laat leiden, kan ik *niet* onderschrijven. Straks daar enige voorbeelden van uit mijn oorlogspraktijk.

FADDEGON gaat verder met: 'Misschien heb ik voor een aantal mensen het een en ander overhoop gehaald, waarmee zij zich zo vertrouwd waanden.' Deze uitspraak mag gelden voor een Godgelovige mens, maar niet voor een Humanist.

Jean Fournastié schrijft in een van zijn geschriften 'De Moraal is zoek' het volgende; 'Bij het menselijke soort, wordt het instinkt aangevuld met geheugen en wij weten, dat dit geheugen uit onze hersenschors voortkomt. Zij versterkt het instinkt, deze toevoeging van het begrip aan het instinkt, is de moraal. De opdracht van het menselijk leven is zichzelf in stand te houden. Het instinkt is spontaan.

De rede brengt ons de schoonheid, het nieuwe, maar ook het valse.

De mens verkrijgt maar zelden wat hem nochtans rechtmatig toeschijnt.'

CAMUS heeft dit 'Le malentendu' genoemd — Het misverstand tussen wat verwacht wordt en de feitelijke gebeurtenissen met en in ons zelf. Het misverstand tussen het verwachtbare en het werkelijke leven.

Met de eeuwen van resultaten in de geschiedenis en wetenschap, moeten wij nu trachten te onderzoeken, wat de mens weet over de realiteit van het kwade en de oorzaken daarvan.

Het verklaart, waarom er zo een 50.000 jaar lang intens gewroet en geleden is, wat begrijpelijk, hoe moeilijk het is voor de mens zijn leven doelgericht en doelmatig in te richten.

Om boven de afgrijselijke wereld van het instinkt uit te komen beschikt de mens over het vermogen om zich bewust te beraden. Dit beraad, blijft op zijn hoogste niveau zeer dicht bij het instinkt, doch ook kan dit beraad de zeldzaamste gaven het menselijk begripsvermogen in beweging brengen.

In deze analyse van de beslissing verschijnt de MORAAL als geheel van bewuste reakties, die de ontoereikende informaties aanvullen.

Het geheel van voorschriften, die de mens heeft ontwikkeld, om de beslissingen, die hij in het duister van zijn eigen ik (geweten) moet nemen en zo min mogelijk van het bestaan en de ontwikkeling van het leven laten afwijken, heet MORAAL —".

Dat de mens in het bijzonder de jeugdige, in deze wereld van geestelijke en materiële revoluties, in konflikt komt met zichzelf door de wereld, daar buiten, als enkeling als groep is verklaarbaar.

Als 60-jarige heb ik tussen de 1e en de 2e Wereldoorlog een betrekkelijke ideologische periode gekend. De huidige generatie, heeft deze korte ideologische situatie nimmer gekend, doch leeft steeds in de sfeer van konflikten. En in dit gewroet met die wereld, is er een kosmische revolutie aan onze mensheid toegevoegd.

Wij als humanisten onderkennen het geheel van deze twee grote konflikten, maar voor de Godgelovigen is de konfliktsituatie nog ernstiger geworden.

Mag ik na deze uiteenzetting enkele voorbeelden aanhalen uit mijn oorlogspraktijk, waarin mensen een beslissing moesten nemen?

Oktober 1948; Zuid Celebes (even na het optreden van Westerling), Faktoren: enkele verzetshaarden waren nog aanwezig en moesten met geweld worden opgeruimd. Bij het omsingelen van een kampong, wordt een dienstplichtig soldaat opdracht gegeven, jerrycans gevuld met benzine de inhoud daarvan over de voorste huisjes uit te gieten — de wind was Oost-West en de brand erin te steken, waarbij het gehele dorp in vlammen op zou gaan.

De jonge man van 20 jaar grijpt zijn geweer en neemt zoals dat in militaire termen heet de houding aan en zegt: 'ik verd.... het kapitein'. Dienstweigering, dienstweigering in oorlogstijd, maar daar zat een luchtje aan want we waren politioneel aan het doen.

vervolg op pag. 7

HUMANIST

voortzetting van Mens en Wereld

Tweewekelijkse uitgave van de stichting 'de humanistische pers'

Jaargang 27 nummer 3

12 februari 1972

Redaktrice:
Josephine Vonk

Redaktieraad:
Mevr. P. Hienekamp,
R. de la Rie,
H. J. Roethof,
H. Wiedeman.

Redaktiesekretaris:
F. C. van Soesbergen,
Paulus Buyslaan 23, Amersfoort,
telefoon 03490-16474

Lay-out: Gerard Voet
Druk: Storm - Utrecht - Maarssen

Administratie, abonnementen en advertenties:
Postbus 114, Utrecht,
telefoon 030-24641.
postgiro 58 t.n.v.
'de humanistische pers', Utrecht.

Abonnementsprijzen per jaar:
Nederland, andere EEG-landen,
Suriname en Ned. Antillen *f* 15,—
Overige landen *f* 17,50
Losse nummers *f* 0,75

In dit blad ingenomen standpunten zijn niet noodzakelijkerwijs die van het Humanistisch Verbond.

Publiciteit rondom het Humanistisch Verbond

De afgelopen weken hebben in dag- en weekbladen artikelen gestaan over het Humanistisch Verbond. Nadat men in het Verbond al geruime tijd bezig was geweest met de vraag hoe men in het land de aandacht op het Verbond zou kunnen vestigen, er sympathie voor zou kunnen wekken en zou kunnen bewerkstelligen dat meer mensen zich metterdaad bij het Verbond zouden aansluiten, was daar ineens deze ongewenste publiciteit die voornamelijk een konfliktsituatie binnen het Verbond betrof.
Langer dan een jaar was beraadslaagd om te komen tot een plan de campagne waarmee een nieuwe werkzaamheid van het Verbond aan de al bestaande zou worden toegevoegd. Naast bezinning; individuele hulpverlening en wetenschappelijke arbeid zou een 'moderne' aktiviteit op het terrein van de buitenparlementaire aktie gerealiseerd worden. Dat is eenvoudig gezegd en laat zich gemakkelijk lezen maar wat meer zegt: het merendeel van de leden bleek met de gedachte van zo'n nieuwe koers, zoals die al werd uitgezet in de beleidsnota van '69, geen moeite te hebben. Er bestond allerwege sympathie voor.

De aktiviteiten
In *Humanist* van 26 juni hebben we — beknopt — geschreven over een werkweekend van hoofdbestuur en funktionarissen ter voorbereiding van het werk dat te doen stond. In *Humanist* van 18 september werd u een uitvoerig overzicht gegeven van de werkwijze binnenshuis, tussen bestuur en funktionarissen en van het optreden buitenshuis, met name in de gemeente Gouda, waar een begin werd gemaakt met de uitvoering van deze voor het Verbond nieuwe aktiviteit: het koördineren van die buitenparlementaire akties en aktiviteiten waar het Humanistisch Verbond zich achter kon stellen.
Wij willen hier niet alle haken en ogen uittellen die daarbij op tafel kwamen. In het artikel van 18 september en dat van 23 oktober *(Aktie Gouda)* krijgt u, menen we, toch wel een beeld van de konsekwenties die deze nieuwe aanpak met zich meebracht. Konsekwenties waarop, ondanks alle voorbereidende werkzaamheden, niet iedereen — noch in het hoofdbestuur noch in de staf van funktionarissen — geheel bedacht is geweest. Plannen maken is een aantrekkelijke, plannen goed uitvoeren een slopende bezigheid schreef Humanist en dat blijkt helaas, geen al te skeptische uitspraak geweest te zijn.

Buitenshuis
Naarmate de funktionarissen meer bij dit nieuwe werk werden betrokken, hadden zij minder tijd voor hun eigenlijke werk.
De stichtingen waarin zij hun funktie hadden en die hun de gelegenheid hadden gegeven zich aan dit nieuwe plan te wijden dreigden met hun eigen werk achterop te raken. In het artikel over Gouda schreef Franklin van Galen Last, funktionaris van Sokrates; dat de koördinerende funktie die het Humanistisch Verbond ergens plaatselijk vervult op een gegeven moment door anderen dan funktionarissen van het HV overgenomen moet worden en dat het HV om dit mogelijk te maken een aantal trainingsavonden zal organiseren.
Uit deze regels blijkt al wel, dat een koordinatie tussen verschillende plaatselijke groeperingen, wil zij blijvend zijn, behalve een goede voorbereiding ook een behoorlijke nazorg vereist. Zou men op deze wijze de fakkel brandende houden terwijl men onderhand elders weer aan de slag was, dán zou langzamerhand overal in het land met behulp van de gemeenschappen een proces op gang worden gebracht waaraan allerlei groeperingen meewerkten en dat, tegelijkertijd, een humanistische signatuur zou hebben. De spankracht en de mankracht waren twee belangrijke faktoren in dit nieuwe plan dat tot 1 november zou worden uitgeprobeerd. Gouda werd een proefprojekt genoemd. Viel dat goed uit, ook gezien de ledenwerving, dan zou het landelijk aanbod met tromgeroffel in de pers bekend worden gemaakt. Dat was de mooie droom van de projektleider die werkelijkheid zou moeten worden.

En binnenshuis
Binnenshuis was enige re-organisatie nodig geweest om een direkt kontakt tussen hoofdbestuur en de bij het plan betrokken funktionarissen te bewerkstelligen. Er was een projektgroep en een stuurburo ingesteld, zoals u in *Humanist* van 18 september hebt kunnen lezen. Er werd heel wat afgepraat. Elke vergadering werd genotuleerd, elk papier vermenigvuldigd en doorgezonden. De leider van het plan trachtte bij iedereen zelfwerkzaamheid en ideeën te stimuleren, wat ertoe leidde dat de papierstapel van notulen, plannen, voorstellen en werkschema's een bijna niet door te lezen dokumentatieberg werd. Eén aspekt tekende zich echter steeds duidelijker af: de meeste funktionarissen voelden zich in de uitvoering van hun werk belemmerd door de organisatorische gang van zaken. Zij wensten reorganisatie van de bestaande struktuur binnen het Verbond en vonden dat ook een logische doorwerking van de vernieuwingsgedachte waaruit dat landelijk aanbod was gegroeid. Zij droegen organisatiemodellen aan waarin zij invloed zouden hebben bij beleidsvorming en besluiten.

Dit optornen tegen de bestaande verhouding binnenshuis en het tegelijkertijd verwezenlijken van een plan buitenshuis dat zijn stimulans in de eerste plaats vanuit de organisatie moest krijgen met de opbouw waarvan zij het in beginsel niet eens waren, werkte slopend op de interne verstandhoudingen. Juist omdat het plan was gericht op het doorbreken van verstarde en verlammende situaties lag het verwijt dat het hoofdbestuur zelf binnenshuis zo'n verstarde situatie bewust in stand hield voor de hand. Het bleef dan ook niet uit.

De ontnuchtering
Door de voorzitter van het Verbond werd, zoals was afgesproken toen de ledenwerving in de vorm van een 'landelijk aanbod' van start ging, op 1 november aan het hoofdbestuur verslag uitgebracht over de bevindingen van het stuurburo:
Het landelijk aanbod heeft tot nog toe geen nieuwe aanwinst van leden gegeven, het dient wel verwerkt te worden in de aktiviteiten van het Verbond, terwijl los daarvan een 'echte' ledenwerfaktie overwogen kan worden. De bestaande werkzaamheden van het Verbond mogen niet lijden onder de nieuwe aktiviteiten; de financiële situatie laat geen uitbreiding van het funktionarissenbestand toe. Integendeel, er zullen bezuinigingen moeten worden doorgevoerd die dit bestand kleiner zullen maken.
Het funktioneren van het stuurburo heeft ons geleerd dat er onduidelijkheid in zake beslissingsbevoegdheid en overlapping van werkzaamheden door ontstaat die de besluitsnelheid niet bevorderen. Het hoofdbestuur heeft de leiding en is verantwoordelijk jegens kongres en verbondsraad, terwijl de hoogste funktionaris van het bestand — de direkteur — verantwoordelijk is jegens het hoofdbestuur.
Dat was de konklusie van het stuurburo. Het hoofdbestuur moest nu beslissen wat er moest gebeuren en wie dat dan moest doen.

Bij u, over u, zonder u? Dank u!
Het hoofdbestuur nu nodigde de funktionarissen uit voor een gesprek en op 5 november lieten die per brief weten dat ze aan de uitnodiging graag gehoor gaven. Om onnodig heen en weer gepraat te voorkomen lieten zij alvast schriftelijk weten welk standpunt zij innamen ten aanzien van het 'landelijk aanbod' en van de werkwijze die daarbij gevolgd diende te worden. Een bij-u-over-u-zonder-u-procedure was, waar dat hen betrof, uitgesloten.

Op 12 november, na een gemeenschappelijke maaltijd, werd deze vergadering geopend en het duurde niet lang of van de kant van de funktionarissen werd het klemmende punt naar voren gebracht: besluiten ten aanzien van de nieuwe werkwijze zullen door bestuursleden en funktionarissen gezamenlijk en op voet van gelijkheid moeten worden genomen.
Daar lag de knuppel in het hoenderhok. Even was er wat heen en weer gefladder en toen kwam het antwoord van de hoofdbestuursleden: de beslissingsbevoegdheid lag bij hen en bij niemand anders. Waarna de ondertekenaars van de brief de vergadering lieten voor wat die in hun ogen waard was en de zaal uitwandelden.
Niet alle funktionarissen hadden deze principiële brief ondertekend. Sommigen hadden met het Gouda-plan weinig te maken gehad doordat hun werkterrein elders lag en zij ook niet aan de besprekingen dienaangaande hadden deelgenomen. Enkelen, die er ten dele bij betrokken waren, stelden zich minder scherp op.

Spijkers met koppen

Niettemin was het een verontrustende situatie, die onverkwikkelijk werd toen het hoofdbestuur op 20 november liet weten dat het landelijk aanbod als zodanig was afgewezen en dat om geldelijke redenen drie funktionarissen bij de stichtingsbesturen zouden worden voorgedragen voor ontslag.
Het hoofdbestuur, kennelijk van mening dat de zaken nu lang genoeg gesloft hadden, wenste geen gesprek met de funktionarissen toen die daartoe een poging deden. Het benoemde een nieuwe direkteur. Het stuurde op 3 november een — gezien het belang van het onderwerp wel wat beknopt — schrijven aan de besturen van de gemeenschappen met vier redenen waarom het, ten slotte, het landelijk aanbod in het kader van een ledenwerfkampagne toch niet acceptabel vond. Het zou dit besluit 'uiteraard met de verbondsraad in de eerstkomende vergadering van dat kollege uitvoerig bespreken'.
Een betere illustratie van hun bezwaren tegen de bestaande werkwijze hadden de funktionarissen zich niet kunnen wensen. De belofte, verderop in deze brief van het hoofdbestuur aan de gemeenschappen, 'dat minitieus zou worden nagegaan of bepaalde elementen uit het aanbod wel in de praktijk te brengen zouden zijn en dan wel geleidelijk' en dat men daarover (alweer) 'uiteraard' nader bericht zou krijgen, lijstte deze illustratie nog fraai in bovendien.
Als er dan al tussen het hoofdbestuur en de funktionarissen van een generatiekonflikt sprake was, zoals sommige getuigen meenden, dan begon het erop te lijken dat vader toch wel wat erg star in de leunstoel zat.
De funktionarissen, het laatste half jaar goed getraind in het opstellen van stukken, stuurden naar het hoofdbestuur een resolutie met bezwaren en eisen, en zij zonden op 15 december aan alle besturen van en binnen het Humanistisch Verbond een Roodboek toe, dat een bewogen geschiedschrijving van de vernieuwingsgedachte bevatte die (zullen wij het nu ook eens zeggen?) *uiteraard* ietwat subjektief was.
Al met al was de situatie inmiddels gespannen genoeg om nieuwsvoer voor de pers te worden. De Goudse Courant plaatste een bericht over de trieste gang van zaken. Een redakteur van De Nieuwe Linie rook kopij en had een gesprek met twee funktionarissen die beiden reden hadden om hun onvrede te laten blijken. Zij zagen behalve hun werk voor het Goudse plan ook, door hun ontslag, hun eigenlijke werk de mist in gaan. Een week daarna sopte Vrij Nederland het wel en wee van het Verbond in de drukinkt die een opvallend percentage zwartmakers bevatte. Ook de dagbladen hielden hun lezers even bezig met de deiningen in het Verbond.

Verbondsraad bijeen

Aldus voorgelicht door bestuur, funktionarissen en pers op wel zeer gevarieerde wijze, kwam de Verbondsraad op 29 januari in het Erasmushuis bijeen. De tafel waaraan de funktionarissen zaten stond haaks op die van de hoofdbestuursleden. Vanachter een gordijn dat achterin een wand van de zaal leek af te schermen, trok een frisse kou naar binnen: het Erasmushuis is in verbouwing. Ergens in een hoek staken een stelletje stakerige narcissen in een vaas. Een bloemetje kan nooit kwaad, moet iemand hebben gedacht.
Max Rood opende de vergadering met een toespraak die u hier volledig vindt afgedrukt.

MAX ROOD:

Het lijkt een anomalie over een geschil tussen een aantal funktionarissen en het hoofdbestuur te moeten praten, nu het Verbond in een financiële noodsituatie verkeert. Logischer zou uiteraard zijn dat wij alle krachten, zowel van bestuur als van funktionarissen, verenigen op zo'n moment. Het gaat er financieel immers om of wij het jaar 1973 zullen halen of niet. Het lijkt ook een anomalie over zo'n geschil te spreken in het licht van de plannen die wij hadden om een nieuw stuk ledenwerving op gang te brengen. U weet, er is ons een grote gift toegezegd. Daarmee zouden wij voor het eerst op zodanige schaal aan ledenwerving kunnen werken dat een behoorlijk resultaat alleszins binnen de verwachtingen lag. Ook hier is vereniging van al onze krachten niet alleen gewenst, doch dringend geboden. En tenslotte lijkt het een anomalie over een geschil te moeten praten, omdat het een periode meebrengt van praten over wat wij zouden kunnen doen of willen gaan doen zonder dat nog te doen. Sterker, het brengt een stuk praten mee over datgene waarover wij met elkaar zouden kunnen of juist niet zouden kunnen praten. Je denkt dan bij je zelf dat ook dat een weinig efficiënte manier van samenballing van krachten betekent. Het is immers ongeveer het tegendeel.
Toch zou ik na het signaleren van die anomaliën dit punt niet willen inleiden met een negatieve presentatie bij u. Want, gelukkig, is een organisatie levend als er verschillen van inzicht bestaan over de richting waarin — en de manier waarop gewerkt moet worden.
Het is voor mij een teken dat het Verbond zo levend is dat mensen — soms hevig — bewogen worden standpunten te bepalen. Het is ook een teken van gemotiveerdheid, van een zich verbonden voelen met het Verbond, dat wij toch en juist op een moment dat de financiële zorgen zo groot zijn, stelling nemen in een zaak als waar wij nu over gaan praten.

De Verbondsraad is ingelicht op drie verschillende manieren. De gebruikelijke samenvatting van de werkzaamheden van het hoofdbestuur, samen met enkele brieven hebben één der drie stukken informatie gebracht. Een zending vanwege een aantal funktionarissen aan de gemeenschappen bevat een tweede stuk. Tenslotte hebben dagen weekbladen een derde stuk informatie gegeven. Het is uiteraard best mogelijk dat het u allen nu volstrekt duidelijk is en dat u weinig of niets meer te vragen hebt. Het is evenzeer mogelijk dat u op bepaalde vragen die bij u zijn opgekomen bij kennisneming van die informatie, geen antwoord hebt gekregen. Ik hoop dat u die vragen straks wilt stellen en dat u ze op een duidelijke manier beantwoord krijgt. Het is tenslotte mogelijk dat u onder de stroom informatie, inclusief een soort aangepast witboek, bijna bezweken bent en in plaats van de kwestie steeds helderder, integendeel deze steeds mistiger bent gaan zien. Ik wil een poging doen aan het begin van deze gedachtenwisseling een aantal punten vast te stellen waarom het gaat en een aantal waarom het niet gaat. Waarom gaat het niet?

1. Aan de orde is *niet* een geschil tussen een aantal progressieve funktionarissen en een konservatief bestuur dat zorgvuldig iedere verandering afhoudt. Helaas geeft de presentatie in enkele persorganen een ogenblik de gedachte: gaat het soms daarom? Wordt het Verbond bestuurd door een hoofdbestuur, dat ieder maatschappelijk engagement afwijst?
Ach, u weet wel beter. Ons standpunt geformuleerd na de zes in het land gehouden diskussiedagen, is neergelegd in de gepubliceerde beleidskonklusies. Daaraan doen wij *niets* af, integendeel op die weg reeds in de beleidsnota 1969 uitgestippeld, *gaan wij door.*
2. Aan de orde is evenmin het ontslag van drie funktionarissen, omdat zij of twee hunner „raddraaiers" van die progressieve beweging zijn. Ook hier weet u eigenlijk wel beter. Begin 1971 bij de bespreking van onze begroting, op het kongres bij diezelfde bespreking, hebben wij al duidelijk gemaakt dat het onmogelijk leek het jaar 1971 zonder ontslagen door te komen. De *redenen* waarom die betrokken drie wel — en anderen (nog) niet ontslagen zijn, vindt u in de samenvatting die u bij de vergaderstukken kreeg. *enige andere* dan de daarin uiteengezette reden heeft bij de beslissing niet voorgezeten.
3. Aan de orde is *uiteraard* niet de vraag of het beleid van het hoofdbestuur te koop is. Wie kennis neemt van bepaalde stukken informatie zou kunnen denken dat fondswerving gepaard gaat met aanpassing van het beleid aan de wensen van geldgevers.
Deze verre van fraaie suggestie verdient eigenlijk nauwelijks bespreking. Het beleid dat het hoofdbestuur voert, zoals dat in 1969 is uiteengezet in de beleidsnota en in 1970 in de genoemde beleidsconclusies is uitgewerkt, wordt ingegeven door *onze* gedachten over hoe een ideologische sociaalkulturele organisatie als de onze moet werken. Die gedachten zijn en worden aan *u* en aan *kongressen* voorgelegd, die daarop kontrolerend kunnen optreden. Mensen, die ons financieel steunen hebben een dergelijke funktie *niet.* Laat overigens niemand naar huis gaan met de gedachte dat wij niet erg gelukkig zijn dat wij een beroep hebben kunnen doen en hopen te blijven kunnen doen op mensen die onze financiële nood zo aanspreekt dat zij ons helpen het gat te overbruggen.
Het gaat nog wel om meer zaken *niet* die u in bepaalde stukken informatie bent tegengekomen. Ik volsta er echter mee deze drie voorop te zetten en nu een paar zaken te noemen waarover het *wel* gaat.

4. De eerste vraag is mijns inziens die van de plaats die het werk aan maatschappelijke aktiviteiten *naast* ander werk binnen het Verbond zal innemen. Binnen het Verbond is ruimte voor tenminste drie soorten aktiviteiten nl. die gericht op doordenking van onze levensovertuiging, die gericht op het bieden van individuele hulp en op wetenschappelijk werk, die gericht op maatschappelijke ontwikkelingen.
Binnen die drie verschillende aktiviteiten zal telkens voor de andere twee benaderingen ook ruimte zijn. Ik wijs op het stuk „grondhoudingen." Welnu, die plaats voor maatschappelijke aktiviteiten betekent dat het *niet* de bedoeling is van het Verbond een aktie-centrum te maken waarin *alleen* plaats is voor akties en maatschappij kritiek.
5. De tweede vraag is een methodische naar binnen en naar buiten. Naar binnen zowel als bij samenwerking met anderen zal de *manier* van werken een humanistische moeten zijn. Dat wil zeggen dat wij ons wel voor bepaalde maatschappelijke aktiviteiten zullen kunnen inspannen als dat gebeurt op een verdraagzame, redelijke oordelende en niet de wijsheid in pacht hebbende manier. Het wil ook zeggen dat wij intern tegenover en onder elkaar diezelfde houding moeten hebben, ook als de een meer aangesproken wordt door geestelijke verzorging of wetenschappelijk werk en de ander door het helpen homofielen uit hun maatschappelijk isolement te verlossen.
6. Omdat wij èn landelijk èn plaatselijk werken, zullen de landelijke funktionarissen, gedecimeerd als zij toch al zijn of nog moeten worden, ingezet blijven voor bestaand werk. Daarnaast zullen wij humaniserende akties landelijk dan wel plaatselijk steunen en gemeenschappen bij een start van eigen maatschappelijke aktiviteiten op gang kunnen helpen, zonder dat dat teveel mankracht kan kosten. Laat niemand — en dat is weer de anomalie juist nu — denden dat onze mankracht zo groot is dat wij in gemoede meer aan *kunnen*.
Ik ben begonnen te spreken over anomalieen en over het levend zijn van de organisatie. Daarna heb ik geprobeerd enkele wel en enkele niet aan de orde zijnde punten te noemen. Wat na een rustige analyse van een mogelijk wat emotioneel opgelopen konflikt overblijft is: *wat* kunnen wij inhoudelijk, organisatorisch en financieel aan op het terrein van maatschappelijke aktiviteiten, rekening houdend met ons andere werk? *Welke vorm* van inspraak voor funktionarissen, werkend in een parlementaire verenigingstruktuur, is voor hen en de vereniging aanvaardbaar?
Hopenlijk kunnen wij daarover vruchtbaar, verdraagzaam en bewogen met het lot van het Verbond, met elkaar praten. Het hoofdbestuur zal graag advies van de Verbondsraad hierover horen.

In het gesprek dat hierna op gang kwam, werden de vragen uit de vergadering onder de strakke leiding van Enno Hommes, die deze bijeenkomst voorzat, beantwoord door funktionarissen en hoofdbestuursleden, al naar het uitkwam, waarbij de twee partijen — *partners*, verbeterde iemand in de zaal toen dat woord partijen viel — ook elkaar ongeremd te woord stonden.
Het landelijk aanbod, de beslissingsstruktuur, de ontslagen en de opheffing van de Stichting Vredesvraagstukken werden van beide zijden toegelicht.
Het hoofdprobleem was de beslissingsstruktuur. Bestuurder Spigt en funktionaris Hoekstra zeiden er het hunne over, nadat Kramer had gesteld dat dat woord een overdreven betekenis had gekregen en dat het in de eerste plaats erom was gegaan een werkstruktuur te vinden, waaruit dan vanzelf een beslissingsstruktuur moest voortkomen. Spigt wees erop dat in het Stuurburo de sociale en politieke opvattingen ver uiteen lagen en dat het juist daarom zinvol zou zijn een samenwerkingsstruktuur te maken waarbij plaats was voor akties en aktiviteiten, publiciteit en vlugschriften en beheer en koördinatie.
'De ellende is begonnen toen de funktionarissen meer wilden dan samenwerking en wel veto-recht,' zei hij en meteen gaf Hoekstra daarop zijn lezing van wat Spigt de 'ellende' beliefde te noemen, maar wat hij als een gegronde vertrouwenskrisis zag.
Problemen genoeg om de Verbondsraad tot bij zessen alert te houden. Tot besluit kreeg Max Rood het advies waarom hij had gevraagd. Een kommissie van drie leden die voor hoofdbestuur en funktionarissen aanvaardbaar waren zou voor het Buitengewoon Congres in februari het beleid voorbereiden, vooral waar het de niet direkt organisatorische zaken betrof maar juist de onder de oppervlakte liggende problematiek. Leden, bestuur en funktionarissen werden het snel eens: Van Praag, Kooy en Neervoort zouden worden verzocht in deze kommissie zitting te nemen.
Op 30 januari, de dag dus na de Verbondsraadbijeenkomst, spraak Cees Cabout voor de radio over de spanningen die in het Verbond heersen zonder daarbij de vuile was, zoals hij het noemde, buiten te willen hangen. Hij zei dat hij zich vooral richtte tot de vele vage of bewuste sympathiesanten van het Verbond.
Humanist meende er goed aan te doen wat uitgebreider over de aanloop van het konflikt te schrijven. Wanneer u nog meer informatie wenst, kunt u op het Centraal Buro om de stukken vragen waarvoor u belangstelling heeft. (Postbus 114, Utrecht).
Tot besluit van dit verslag leent Humanist van Cees Cabout de woorden waarmee deze zijn radiopraatje beëindigde:
Juist omdat het moeilijk gaat in het Verbond, juist omdat we in een fase van moeizaam geworstel verkeren, moet u ons komen helpen.

(josv)

N.B.

De volledige lezing van Cees Cabout wordt gepubliceerd in 'het Woord van de Week'. Voor f 0,50 per stuk kunt u een eksemplaar bestellen, eveneens bij het centraal buro, postbus 114, Utrecht.

Buitengewoon kongres van het Humanistisch Verbond
Dit zal worden gehouden op zaterdag 26 februari a.s.
Plaats:
Jaarbeurs Kongrescentrum.
Zaal open vanaf 9.00 uur.
Inlichtingen: Postbus 114, Utrecht.
Telefoon 030-24641.

Rektifikatie
Tot onze spijt is er in het vorige nummer een storende zetfout geslopen in de titel van het belangwekkende artikel op pagina 7 van ir. O. Birman. Zoals uit de tekst duidelijk blijkt en ook in het artikel zelf is vermeld, diende de titel te luiden:
„de ontwikkeling van het leven op aarde als gevolg van toeval en onvermijdelijkheid".

Uw gift leeft door, door, door.

Veel mensen in ontwikkelingslanden willen zelf hun levensomstandigheden verbeteren.
Hun plannen stuiten af op geldgebrek. Dat geld willen zij lenen, maar banken lenen niet aan arme mensen. HIVOS heeft geld nodig om, hierin te voorzien via plaatselijke organisaties in die landen.
Anders dan bij een gift blijft dit geleende geld steeds weer anderen ten goede komen. In een aantal landen werkt dit systeem al met sukses.
Vul de bon in voor informatie, of stort een bedrag op giro 716000 t.n.v. HIVOS, Den Haag.

Zend mij inlichtingen over uw steun aan HIVOS micro-projecten:

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

In envelop zonder postzegel zenden aan HIVOS (Humanistisch Instituut voor Ontwikkelings-Samenwerking), Antwoordnummer 900 - Den Haag.

Relatietraining

door Pien Hienekamp

Enige tijd geleden was er een relatietraining, ook wel sensitiviteitstraining, in de volkshogeschool Drakenburgh te Baarn.
Thema: relatietraining en radikaliserend vormingswerk. Er waren twee leiders, beter gezegd 'bewakers', Anton van den Brink en Peter van de Ven. Ik was een van de 14 deelnemers.
Het doel van deze training en hoe men dat trachtte te bereiken hoop ik u een beetje duidelijk te kunnen maken. Heel in 't kort zou ik willen zeggen: het beoogt een meer gevoelig worden voor dat wat mensen beweegt bij wat ze al of niet doen, zeggen, zeggen te willen enz. door middel van luisteren, zien, voelen en meedenken. Oók om via de verschillende konfrontaties met anderen meer zicht te krijgen op je eigen doen en laten, je persoonlijk mechanisme, zou ik haast zeggen.
Waar is dit goed voor?
Overal waar mensen samenwerken in besturen, werkgroepen, met kollega's, overal waar men samen leeft, in huwelijk en gezin, waar men leiding geeft en/of krijgt, spelen in de verschillende kontakten en relaties tussen mensen de al of niet verborgen motieven tot 't doen en laten een grote rol. We proberen deze relaties en onze motieven in de hand te houden. Vaak gaat alles goed (alles?) Soms lopen enkele kontakten chronisch stroef, soms is er een situatie van afwisselend smeulen en oplaaien van konflikten. Een enkele maal loopt de relatie totaal uit de hand. Daar wijzen we dan oorzaken van aan, nemen maatregelen en gaan over tot de orde van de dag. Is het aanwijzen van oorzaken van het stroef lopen of erger wel zo eenvoudig? Meestal, wanneer we tot diepergaande kontakten komen, blijkt dat er een heel ingewikkeld, ten dele onbewust reageren van mensen op elkaar aan ten grondslag ligt. Bij veel moeilijkheden met elkaar komen we helaas niet aan die ontdekking toe. In de meeste van dergelijke situaties trekken we ons gewoon min of meer terug en/of bestrijden dat wat we hinderlijk vinden. Soms jaar in, jaar uit. Want je werkt en/of woont nu eenmaal onder hetzelfde dak, je moet er iéts van maken, je doel bereiken. Maar vaak bereik je het doel niet of slechts voor een klein stukje als je je niet goed met elkaar kunt verstaan. Dan gaat 't niet goed door onderlinge verdeeldheid zoals je dat dan noemt of door de veel gehoorde klacht 'het niet bereid zijn van (andere) mensen zich voldoende voor de zaak in te zetten'.
Het — eigen haan koning willen doen kraaien —, niet ècht open staan voor voelen en denken van anderen heeft (voor mij nu duidelijk) negatieve invloeden op die anderen en dus ook op het samenzijn en de werkresultaten. Het staat veel ontwikkelingen in de weg. Overheersende, autoritaire stelsels maken niet voor niets gebruik van het principe 'verdeel en heers'!
Willen we die strukturen kwijt dan is begrip voor elkaar én anderen en zo mogelijk solidariteit een van de eerste voorwaarden om die machten te ondermijnen.

De trainingsweek

Alle deelnemers werkten thuis, beroepshalve, met mensen en groepen waarvan de leden op hun beurt groepen en mensen begeleiden voor wie de intermenselijke verhoudingen van groot belang zijn. Reakties op elkaar en op een gebeuren in een groep, daarachter liggende motieven en innerlijke processen waren, dacht ik, gesneden koek voor deze mannen en vrouwen met opleidingen waar ik hoog tegen op mocht kijken.
Men was echter nu in training om letterlijk aan den lijve te ondervinden wat er met mensen kan gebeuren alleen al door in een min of meer gesloten kring te zijn en in principe gelijk aan elkaar (geen leider, docent, priester).
Sensitiviteitstrainingen zijn, als ik het goed heb, het eerst in de Verenigde Staten gehouden en van daar naar Europa overgewaaid. Zij hebben na de eerste nogal harde aanpak van de deelnemers een hele ontwikkeling doorgemaakt. Uiteraard is elke training opnieuw een experiment. Onze training duurde maar een week en werd zorgvuldig 'bewaakt'.
Vooral in het begin werden er enkele opdrachten — oefeningen — gegeven als een handreiking bij het elkaar vinden en het waarnemen. De eerste opdracht, direkt na de kennismaking in de kring: ga getweeën (je werd aangewezen) apart zitten en vertel elkaar hoe je je voelt. Na 10 minuten terug in de groep de vraag: 'hoe vond je het om dat te doen?' Bij velen was de spanning wat afgenomen door het kunnen uiten en de ontdekking dat ook de ander gespannen was. Sommigen waren geërgerd: 'ik moest blijkbaar iets voelen maar ik voelde niets'.
Tweede opdracht: ga met vier ergens zitten en laat ieder van een ander zeggen hoe hij/zij zich hem/haar voorstelt op 10 à 12-jarige leeftijd. Weer terug in de groep bleek dit voor enkelen een raadspelletje, voor anderen erg fijn te zijn geweest.
Later tijdens de vrije uren zei iemand dat hij zich sinds dat gesprekje ineens zijn jeugd weer wilde herinneren en die tijd beter als een stukje van zichzelf kon aanvaarden.
Derde opdracht: ga gedrieën uiteen en zeg elkaar hoe jouw indruk van de ander is in termen van 'warm', 'kil', 'aantrekken', 'afweren', enz. Deze opdracht had misschien als eerste gegeven kunnen worden bij een hardere aanpak. Het ging om de eerste indruk, die toen al aardig overspoeld was. Maar ook al waren we die paar uren iets meer vertrouwd, we bleken toch nog te netjes om elkaar bijvoorbeeld te zeggen 'ik vind je op 't eerste gezicht niet sympatiek'. Als de ander je wèl aardig leek, werd dat wèl gezegd. Uit het feit dat dat dan niet ook tegen de derde van het span werd gezegd kon hij dan opmaken dat hij niet aardig gevonden werd door de eerste.
Ik kan me zo voorstellen, vooral nu het ook voor mij al weken terug is en ik weer wat afstand kan nemen van de enorme belevingen van die week, dat men al lezende denkt: wat een flauwe kul... wat doet het er toe om elkaar te zeggen hoe je elkaar vindt! Maar het moet gezien worden als een middel om te ondergaan hoe je reageert o.a. op persoonlijke uitspraken en waar te nemen hoe een ander reageert en het verwerkt. In onze dagelijkse omgang met elkaar houden we de meest essentiële gedachten die we over elkaar hebben gewoonlijk achter waardoor we een gang van zaken in een kontakt vaak niet begrijpen. Ik denk aan de man in de groep die vertelde dat hij nooit begrepen had waardoor mensen hem zo moeilijk (be)naderen. De situatie in zo'n training waarvan je niet weg kunt lopen als de grond onder je voeten heet wordt, waar je ook niet over iets anders kunt beginnen voordat iets uitgepraat is, dwingt je ook het moeilijkste dat tegen je gezegd wordt te verwerken. Wel kun je rekenen op de meest grootse hulp die je je voor kunt stellen.
De middag van de eerste dag waren we voor de eerste keer bijeen zonder een enkele opgave of richtlijn. We moesten zelf maar zien hoe verder(?) te gaan.
Je moet dat vogelvrij in een kring zitten meegemaakt hebben lijkt me, om te beseffen hoe beklemmend dat kan zijn. — Wat gaan we doen... wie zal misschien leiding nemen... Wie doet een voorstel... enkelen willen wel maar durven niet... sommigen vinden het gehannes zonde van de tijd, willen het eerste het beste(?) voorstel uitvoeren... daar worden anderen erg boos om...
De groep wilde verder op 't spoor komen van mogelijke behoeften tot leiding nemen, je juist schuil willen houden, afweer en sympathie.
Er werd voorgesteld dit door middel van stembriefjes te achterhalen. Eén van de deelnemers was daar fel tegen. Ze beweerde dat ze de eventuele ontdekking dat niemand haar de moeite waard vond op een briefje te zetten niet zou kunnen verdragen.

De groep vond dat flauw, onvolwassen. Na eindeloos lang zoeken naar andere wegen om sympathieën en leiderschappen te ontdekken uitte een van de deelnemers spontaan haar gevoelens ten aanzien van een paar mensen. Er werd haar gevraagd zo de hele kring rond te gaan. En daar gebeurde toen iets aan verschillende deelnemers. Je kon een speld horen vallen.
Tegen degene die het meest overtuigd was geweest dat het onvolwassen was om niet te kunnen verdragen dat de groep je niet de moeite waard vond, juist tegen hem werd gezegd dat hij nog een onduidelijke figuur voor hem was: 'ik heb jou eigenlijk nog niet gezien'. Het raakte hem diep. Hij gaf haar meteen iets dergelijks terug waar hij

zich later voor geneerde. Tegen een andere deelnemer zei ze dat ze hem als man aantrekkelijk vond. Deze man kon nu juist dit niet hebben.
Degene die zo argeloos de ronde was begonnen kreeg het geleidelijk aan benauwder. Later zei ze: 'ik heb altijd gedacht vrij openlijk mensen te kunnen zeggen wat ik van hen dacht. Nu ik jullie verschillende reakties mee-ervaren heb, besef ik dat dat niet zo simpelweg kan. Ik heb mezelf (en mijn opleiding) overschat?
Een en ander van deze ronde is in de loop van de week natuurlijk weer aan de orde geweest.
Zijn we nu die hele week bezig geweest met staren naar eigen en andermans navel? Gezien de opleidingen en thuis-funkties zou je dat hebben kunnen verwachten. Maar nee, waar we mee bezig zijn geweest was het beter leren horen en zien wat een ander daar ter plaatse, in de groep ervaart. Gevoelig daarop worden. Het was in deze bijzondere situatie mogelijk aan de persoon zelf te vragen of jouw waarneming juist was. Een hieraan bijdragende regel: alleen het hiér en nú is aan de orde (leerstof genoeg).
Natuurlijk hebben er buiten de werkuren (3 x 3 uur p.d.) meer persoonlijke uitwisselingen plaats gehad. Daar kon meer 'ontladen' worden en ontstond de humor die later ook in de groepsgesprekken meer kansen kreeg. En natuurlijk hebben deze vrije uren wezenlijk bijgedragen aan de processen die praktisch bij allen op gang zijn gebracht.
Een deel van de laatste dag werd gebruikt om zo mogelijk duidelijk te maken:
a. in welk leerproces je die week gebracht was;
b. wat de konsekwenties daarvan zijn voor je eigen houding in de thuis-situatie;
c. wat je als beklemmend, wat als bevorderend ervaren hebt.

Ieder trok zich een paar uur terug om de vragen te verwerken.
Wanneer ik in dit stuk iets heb kunnen overdragen van wat plaats gegrepen heeft, kunt u begrijpen dat er binnen in iedereen zóveel zekerheden niet meer op de vertrouwde plaatsen lagen en er ook totaal nieuwe elementen uit schuilhoeken tevoorschijn zijn gekomen, waar je nog onwennig tegenaan keek.... dat de beantwoording van de vragen erg moeilijk was.
De uitspraken en belevenissen in de training, voor zover ze beschreven zouden mógen worden en àls ze voor mij al beschrijfbaar zouden zijn, zouden vele bladzijden vullen.
Wie meer over dergelijke trainingen wil lezen en ook vooral het waarom ervan wil zien, adviseert ik *'Blij'* te lezen van William C. Schutz. Ik vond het een erg fijn boekje.
Over het afscheid van elkaar nog een paar woorden. Het was die vrijdagnacht voor enkelen wel bijzonder laat geworden en de meesten wilden zaterdag toch niet vertrekken voor ze iedereen nog even gezien hadden.
Wat zich die lange ochtend tussen de mensen afspeelde was vol van zoveel dankbaarheid en soms innigheid, óók een enkele keer tussen mensen die elkaar deze week niet hadden kunnen bereiken, dat ik graag zou willen dat veel en veel meer mensen zo'n training zouden kunnen meemaken. We zouden zeker tot beter samen-leven geraken.

De Humanistische Stichting voor Geestelijke Volksgezondheid en de Humanistische Stichting Socrates organiseren op zondag 5 maart 1972 een studiedag over homofilie, in samenwerking met het COC. In het bijzonder zal ingegaan worden op de problemen van de gehuwde homofiel.
De studiedag stelt zich ten doel te komen tot een attitude-vorming, voor zover in een kort tijdsbestek mogelijk. Tevens informatie-overdracht over homofilie, problemen van homofielen in de samenleving en hulpverlening gericht op een oplossing van die problemen.
Tenslotte ook het stimuleren van het bijdragen aan die hulpverlening door humanisten, resp. door het Humanistisch Verbond.
De studiedag is bedoeld voor iedere geinteresseerde, maar in het bijzonder voor: professionele en vrijwillige medewerkers van humanistische geestelijke verzorging en vorming en leden van het HV, die in hun beroep met de problematiek te maken hebben.
Inleider is: Dr. F. Wafelbakker.
Wafelbakker zal een referaat houden over de problemen van de gehuwde homofiel.
Een panel van deskundigen uit maatschappelijk werk, geestelijke gezondheidszorg, NVSH, COC, Pastorale Gespreksgroepen en Schorerstichting zal een beeld geven van de hulpverlening aan homofielen en de tekorten daarin.
Voorzitter van de studiedag is professor dr. W. van Dooren.
Het programma ziet er als volgt uit:
10.00-10.30 uur: Aanvang konferentie, welkomstwoord v. d. voorzitter en koffie.
10.30-11.15 uur: „Homofiel" een dokumentaire van de cineast Ad Zonneveld.
11.15-12.30 uur: Diskussies in kleinere groepen aan de hand van de vertoonde film. Aan deze diskussies zullen COC-leden deelnemen.
12.30-13.30 uur: Lunch.
13.30-14.00 uur: De voordracht van Wafelbakker.
14.00-15.15 uur: Plenaire diskussie.
15.00-15.15 uur: thee
15.30-17.00 uur: Diskussie volgens de methode van een „panel met open stoel" (mikrofoons in de zaal).
17.00 uur: sluiting konferentie.
De studiedag zal gehouden worden in de Internationale School voor Wijsbegeerte, Dodeweg 8, Oud-Leusden/Amersfoort.
Er is voldoende parkeergelegenheid rond het gebouw aanwezig.
Wanneer u per auto komt, kunt U het beste ter hoogte van de Stichtse Rotonde de ventweg kiezen langs de autoweg Amersfoort-Zwolle. Bij de Doornseweg kunt u oversteken naar de Dodeweg.
Aan het station Amersfoort zal van 09.30-09.45 uur een aparte bus voor konferentiegangers gereed staan. Dezelfde bus vertrekt ook weer 's middags om 17.15 uur vanaf het konferentieoord naar het station.

De kosten voor de studiedag inklusief de dokumentatiemap, die u van te voren zal worden toegezonden bedragen *f* 10,—.
De prijs van lunch en koffie bedraagt *f* 6,—.
Uiteraard zijn ook zij, die niet van deze lunch gebruik wensen te maken van harte welkom.
De samenwerkende organisaties stellen het zeer op prijs, wanneer u de uitnodiging wilt aanvaarden.
Aanmelden tot deelname kan schriftelijk of telefonies nr. 030-24641.
Ook kunt u langs deze weg meer inlichtingen ontvangen.

vervolg van pag. 2

Commentaar van de schrijver; Zijn geweten kwam in opstand en zijn levensmoraal had hem daarbij geholpen.
Hij verkreeg een symbolische straf, dat toch oo zijn strafblad zou komen te staan, maar ook dat werd vernietigd, omdat zijn verdediger in een vurig pleidooi dit jonge leven op elk gebied wilde beschermen.
September 1949; Schrijver kreeg opdracht rond Padang op Sumatra een verzetshaard te breken. In de jungle was een belangrijke groepering van de gewapende macht van Soekarno net in ons gebied doorgedrongen.
Situatie: Overeenstemming was bereikt, na de 2e mislukte politionele aktie met de regering van Soekarno. De maleise tekst werd met bekwame spoed door vliegtuigen uitgestrooid, maar werd niet opgemerkt door deze groepering van tegenstanders, terwijl ook hun verbindingen zeer gebrekkig waren. De berichten hadden hen niet bereikt en ze zaten verdwaald in ons gebied.
Opdracht met 60 ambonezen voorop, 150 man dienstplichtig personeel, dat meer aan huis dacht dan aan vechten, 4 kanonnen en een vliegtuig het verzet breken c.q., groep vernietigen.
In Padang reeds 4 waarnemers van de Verenigde Naties.
Situatie en ontwikkeling: Opdracht in de late avonduren van een beschonken Kolonel; Schrijver wenste in deze situatie een schriftelijke opdracht — herrie — maar verkreeg dit stukje papier.
Liet tegen de regels in 6 gevangenen los en gaf hun de maleise tekst mee om hun Commandant in te lichten, dat ik hem op een zeker punt in de bossen, wilde spreken. Vervolgens ook tegen de regels in de Resident uit het bed gehaald, was het er mee eens, dat geweld absoluut vermeden moest worden en stuurde zijn assistent met mij mede.
Op de ontmoetingsplaats met veel spanning tegemoet gezien, de tegenpartij. Zij begrepen de omstandigheden en trokken een uur later in. Geen geweld, troepen terug op Padang, ondergetekende ontboden bij de Generaal in Batavia.
Moraal; in deze situatie had het verstand — gedragen door een moraal gewonnen over geweld — (instinkt).
Waarde Faddegon, zoals u schreef, voor een aantal mensen een en ander over hoop te halen, waarmee zij zich zo vertrouwd waanden, heeft u getracht iets te verduidelijken. U kon geen enkele zekerheid bieden. Troost U, dat kan en kon het Christendom, de Islam, het Boedisme, Hindoeïsme en het Joodse Geloof, voor velen in het verleden en in veel mindere mate in het heden ook niet. Leren Leven met onzekerheden is uw parool, de moralist wenst u veel gewetenskonflikten toe.
Och vriend Faddegon, in een wetenschappelijke samenleving zullen meer zekerheden komen en daar groeien wij snel naar toe. Wens u veel kennis en zekerheden toe.
Een moralist met ..... soms toch wel een gewetenskonflikt.

Amstelveen, 24 januari 1972.

G. C. van Gorcum

EEN ERNSTIGE ZAAK!

Wij veronderstellen dat aan de lezers van dit blad bekend is dat gegadigden voor plaatsing in een verzorgingstehuis of in een serviceflat van het merendeel der bij de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden aangesloten stichtingen kontributant van deze stichting dienen te zijn. De bijna 15.000 kontribuanten dragen daadwerkelijk bij in de hoge kosten van het werk van deze stichting. Behalve de bijdragen van de kontribuanten zijn de belangrijkste bronnen van inkomsten: retributies van aangesloten stichtingen die een tehuis in exploitatie hebben en de honoraria die berekend worden voor de begeleiding van de voorbereiding en de uitvoering van bouwprojekten.

De Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden en de Humanistische Bouwstichting Bejaardenhuisvesting werken zonder enigerlei financiële steun van de overheid.
De Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden heeft voor de uitvoering van zijn omvangrijke werkzaamheden een werkkapitaal nodig. In vele gevallen moeten aangesloten stichtingen financieel bijgestaan worden door leningen te verstrekken op kortere of langere termijn ter financiering van voorbereidingskosten of ter overbrugging van tijdelijke financieringstekorten.

Onderstaand geven wij een korte samenvatting van de omvang van de werkzaamheden van de HSHB:

Einde 1971 gereed 21 projekten, omvattende:
3055 verzorgingsbedden
354 zieken- en verpleegbedden
558 woningen
350 overige bedden

Einde 1971 in aanbouw 13 projekten, omvattende:
1661 verzorgingsbedden
253 zieken- en verpleegbedden
271 overige bedden
553 woningen

In 1972 in aanbouw 17 projekten, omvattende:
776 verzorgingsbedden
59 zieken- en verpleegbedden
90 overige bedden
2046 woningen

Samenvattend kan gesteld worden, dat wanneer al deze projekten gereed zijn, 5492 verzorgingsbedden, 666 zieken- en verpleegbedden en 3157 woningen ten behoeve van ruim 6000 bejaarden gerealiseerd zijn, waarmede ruim 12.000 bejaarden respektievelijk gehuisvest, verzorgd en verpleegd zullen zijn.
Bovendien is nog een groot aantal plannen in voorbereiding.

Het gehele programma van de HSHB omvat een som van circa **550 miljoen gulden.** Het is duidelijk dat een werkkapitaal van circa één procent of wel **vijf miljoen gulden** geen overbodige luxe zou zijn.

Het vermogen van de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden, inklusief het reservefonds voor risiko's bedraagt nog niet **één miljoen gulden.**

Daarom doen wij een beroep op alle lezers om in de kring van hun familie, vrienden en kennissen de aandacht op het werk van de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden te vestigen en de mensen op te wekken kontribuant van deze stichting te worden.

Uit de aard der zaak zijn ook éénmalige bijdragen van harte welkom. Wil men in testament of codicil erfstellingen of legaten vastleggen ten gunste van de HSHB, dan zal dat door ons bijzonder op prijs gesteld worden.

Wij hopen dat het ernstig beroep dat wij op u doen bij velen uwer weerklank zal vinden!

Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden (HSHB) Joh. Vermeerplein1, Amsterdam-1007. Postgiro 55 75 01 - Bankier: Amro-Bank N.V., kantoor Van Baerlestraat 58-60, Amsterdam, bankgiro nr. 43.30.34.505.

Dr. H. Ph. Milikowski

Lof der onaangepastheid

Dit boek heeft in kringen van sociologen, sociaal-psychologen, maatschappelijk werk geleid tot uitvoerige, soms heftige discussies.
Milikowski's visie op sociale aanpassing, niet aanpassing, onmaatschappelijkheid heeft naam gemaakt.

Onaangepastheid is niet een uitsluitend negatieve houding. Zonder onaangepastheid geen menselijke vooruitgang.

265 blz. *f* 15,50

Bestellingen per giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers - Utrecht.

Ondergetekende meldt zich aan als contribuant van de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden te Amsterdam tegen betaling van f _____ per jaar (minimaal f 10,-).

De eerste contributie wordt met gebruikmaking van de aan hem/haar toe te zenden stortings-acceptgirokaart voldaan.

Liefst in blokletters invullen!

Naam: _____ **Voorletters:** _____

Geb. jaar: _____ **Geslacht:** **M/V**

Evt. naam en geb. jaar echtgenote: _____

_____

Adres: _____

Telefoon: _____

Woonplaats: _____

Datum: _____ **Handtekening:**